

С. ДОВГИЙ,

член-кореспондент НАН України,
генеральний директор ВАТ «Укртелеком»

Хочу скористатися з можливості привернути увагу до того позитивного, що нині відбувається у галузі телекомунікацій. Я — генеральний директор ВАТ «Укртелеком». Більшість знає про нього в основному лише те, що він сьогодні приватизується. Мене часто запитують: «Ну, продали вже чи не продали?» Але важливо розуміти, що «Укртелеком» — то ціла галузь, яка швидко розвивається. За минулий рік разом зі своїми дочірніми підприємствами ми отримали майже 6 млрд. грн. доходу. Лише один «Укртелеком» сплатив податків, а також інших платежів до бюджету на суму, яка перевищує 1 млрд. грн. Нині він безумовний лідер серед тисячі операторів на ринку телекомунікацій, які мають ліцензії на надання послуг зв'язку. Як ми можемо дізнатися з реклами на телебаченні, на бігбордах ці послуги різноманітні. Це мобільний зв'язок, міжнародний зв'язок, Інтернет, інтелектуальні послуги тощо. І скрізь вирішальною ланкою у наданні цих послуг виступають мережі «Укртелекому».

Безумовно, нині ринок телекомунікацій в Україні розвивається в руслі загальних глобальних тенденцій. І той, хто відвідав цього року виставку «ЕКСПО-2001» у Ганновері, побачив, як стрімко змінюється орієнтація у галузі зв'язку. Якщо раніше орієнтувалися на мобільний, фіксований, дотовий зв'язок, то нині розвиваються мультисервісні мережі, цифрові канали, пакетна передача даних. Тобто новітні тенденції — це не передача по каналах голосового зв'язку, а пакетна передача даних: відеозв'язок, IP-телефонія тощо.

Сьогодні ринок телекомунікацій вийшов на рівень застосування у цій сфері критичної маси інформаційних технологій. Визначилася необхідність розробки спеціальної мікропроцесорної техніки, програмного забезпечення, створення широкого спектра нових технологічних матеріалів, включаючи волоконно-оптичні, розробки методів доступу, в тому числі з використанням радіотехнологій і технологій надання мультисервісних та багатьох інших послуг, які потребують фундаментальних досліджень та експериментальних опрацювань у лабораторних умовах. Важливе місце посідають наукові дослідження в галузі права, системних проблем сфери телекомунікацій, що включають й економічні проблеми. Не випадково у кожній західній країні існує інститут телекомунікацій. 6 травня 2001 р. вийшла постанова Кабінету Міністрів України про створення Інституту телекомунікацій і глобального інформаційного простору НАН України, в центрі уваги якого перебуватимуть проблеми сфери телекомунікацій, про які йшлося.

Колосальні кошти (понад 600 млрд. дол.) було витрачено торік усіма країнами Західної Європи на закупівлю ліцензій з мобільного зв'язку третього покоління. Цей прорив супроводжується великою зацікавленістю та інвестиціями у наукову сферу. Ми зустрічалися з представниками однієї з найпотужніших лабораторій цього напрямку, в якій працює 11 нобелівських лауреатів. Нами було проаналізовано роботу наукових установ, які існують при національних операторах, національних інститутів і лабораторій. Результати свідчать, що більшість наукових винаходів і розробок — це ті, які у той чи інший спосіб застосовуються у сфері телекомунікацій.

Нині «Укртелеком» виходить на етап приватизації. Згідно із Законом України «Про особливості приватизації ВАТ «Укртелеком» цілі приватизації такі:

- прискорення розвитку мереж електрозв'язку в Україні, їх технічне переоснащення і модернізація шляхом залучення в процесі приватизації вітчизняних та іноземних інвестицій;
- задоволення потреб споживачів у послугах електрозв'язку, доведення якості цих послуг до міжнародних стандартів, збільшення надходження коштів до Державного бюджету України;
- підвищення конкурентоспроможності «Укртелекому» на ринку послуг електрозв'язку.

Практично процес приватизації сьогодні відбувається через продаж Фондом держмайна пакета акцій — в основному іноземним інвесторам.

За минулий рік доходи «Укртелекому» зросли на 30 %, середня заробітна плата — на 50 %, тобто підприємство, так би мовити, «несе золоті яйця». Тому для збереження цих тенденцій вкрай важливо, щоб частина коштів (30 % від загальної суми), одержаних від приватизації згідно із згаданим Законом, була інвестована безпосередньо в «Укртелеком» для поліпшення якості традиційних послуг зв'язку і розвитку нових.

2 лютого ц.р. відбулося спільне засідання Президії НАН і правління «Укртелекому», на якому розглядалася концепція розвитку «Укртелекому». Передусім йшлося про необхідність поглиблення науково-технічного співробітництва, переходу на взаємовигідні умови співпраці, розвитку наукових досліджень з проблем електрозв'язку. Ці завдання мають комплексний характер: тут і правове забезпечення, і супровід приватизаційних процесів, і економічні та соціальні заходи. У нас практично у кожному відділенні є сьогодні якийсь підрозділ — лабораторія чи інститут, який може і повинен займатися цими питаннями.

З метою координації спільної діяльності було створено науково-технічну раду під співголюванням першого віце-президента НАН України А. П. Шпака і керівника «Укртелекому». Підписано договір про співробітництво між НАНУ та ВАТ «Укртелеком», в якому визначено такі пріоритетні напрями науково-технічного співробітництва «Укртелекому» з установами та організаціями НАН України:

- розробка і впровадження засобів електрозв'язку, відповідного програмного забезпечення;
- збереження і захист, зчитування інформації;
- системи енергозбереження;
- економіко-правові засади стратегії розвитку ВАТ «Укртелеком»;
- проблеми забруднення довкілля електромагнітними хвилями;
- сучасні інформаційні та радіотехнології, системи радіодоступу;
- розробка автоматизованих систем керування, виготовлення телекомунікаційного обладнання, елементної бази;

— дистанційні методи навчання;

— телемедицина.

Нещодавно відбувся I з'їзд національних виробників телекомунікаційного обладнання, в роботі якого взяли участь представники НАНУ, а також Міністерства освіти і науки. Розглядалася можливість задовольнити потреби вітчизняних виробників у наукових дослідженнях і науковому супроводі. На з'їзді зазначалося, що у складі Академії відсутній підрозділ, який би займався концептуальними питаннями і стратегічними напрямками розвитку ринку телекомунікацій в Україні. Тим часом ми вважаємо, що лише в НАН України мають проводитися такі дослідження, насамперед фундаментальні, без яких неможливий успіх на ринку. Під цю програму вже виділено кошти на суму, яка приблизно дорівнює сумі фінансування фонду фундаментальних досліджень, тобто 6 млн. грн. Ми запрошуємо вчених до співпраці, з тим, щоб забезпечити науковий супровід науково-технічної та конструкторської діяльності вітчизняних виробників телекомунікаційного обладнання, що сприятиме і діяльності «Укртелекому» та розвитку ринку телекомунікацій.

Наведу кілька прикладів, які розвінчують деякі сьогоденні міфи. Скажімо, часто можна почути, що ті, хто не платить за телефонні послуги, просто не мають такої можливості. Минулого місяця я об'їздив усі області України, відвідав свої підрозділи. У кожному населеному пункті є відділення або центр зв'язку. І дуже часто спостерігається ситуація, коли у селі або невеличкому населеному пункті не платять за послуги зв'язку. Провели експеримент. Для нього обрали село на тисячу дворів, яке мало сільську аналогову однокрокову станцію, встановлену півстоліття тому. Тут працювало 400 телефонів і практично ніхто не платив за користування ними. Ми поставили цифрову станцію С-2000 на тисячу номерів. Було встановлено 400 номерів, ще 400 потенційних абонентів поставили на чергу. Коли люди відчули, що справді можна зателефонувати до Києва, то почали відразу наперед платити, щоб, не дай Боже, не відключили телефон. Тобто за якісні послуги споживачі сьогодні готові платити і платять.

Існує міф про брак коштів. Однак коли я, працюючи міністром науки і технологій України, об'їздив Україну, то з'ясувалося, що в кожній області інноваційний фонд фінансував по два—три однакові проекти. Кошти витрачаються марно, замість того, щоб їх сконцентрувати і спрямувати на розв'язання актуальних проблем, у тому числі проблем зв'язку.

Питання «інформаційного голоду» надзвичайно важливе. Нині існує багато програм з дистанційної освіти. У НТУУ «КПІ» та інших навчальних закладах створюються перші центри з дистанційної освіти. Це якісно новий підхід в освітянській сфері, але для успішної його реалізації потрібно мати технічні можливості. «Укртелеком» минулого місяця закінчив цифрофізацію усіх областей України. Це означає, що відтепер у кожній області ми можемо надати послуги Інтернету, забезпечити можливість користуватися всесвітніми глобальними мережами, сприяти розвитку дистанційної освіти. На черзі — завдання здійснити це на рівні районів.